

र्थः । विद्वानेतमर्थं ज्ञानानः ततः सोमं पीत्वा शत्रून्वृत्रादीन् जहृि मारय किं च मृधः संग्रामान् अपनुदस्व नुद प्रेरणे युद्धं निवर्तयेत्यर्थः दीर्घादटि समानपदऽइति [पा० ८.३.१.] शत्रून्निति नस्य रुत्वम् पूर्वस्य सानुनासिकत्वम् (33.) ॥ यद्वा मृधः इति पञ्चम्येकवचनं मृधः संग्रामात् अपनुदस्व शत्रून्नित्यस्यानुषङ्गः ये कृतावशिष्टाः शत्रवस्तान्संग्रामात्पालयनार्थं प्रेरयस्व प्राणदानं कुर्वित्यर्थः । एवं रिपुनाशं कृत्वाथानन्तरं नोऽस्माकं विश्वतः सर्वतः अभयं कृणुहि कुरु कृञ् करणे स्वादिः ॥ उपयामेति व्याख्याते ॥ शत्रून्पेत्यत्र दीर्घादटि समानपदऽइति [पा० ८.३.१.] नस्य रुत्वम् अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु (34.) वेति [पा० ८.३.२.] तत्पूर्वस्य उकारस्यानुनासिकत्वम् ॥ ३७ ॥

XXI. a. मरुत्वान्॥ इन्द्र वृषभो रणाय पिब सोममनुध्वधं मदाय ।

आसिञ्चस्व जठरे मधं ऊर्मिं त्वं राजासि प्रतिपत्सुतानाम् ॥

b. उ० ऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वते ।

c. एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥ ३८ ॥

हे इन्द्र त्वं सोमं पिब द्व्यचोऽतस्तिड इति [पा० ६.३.१३५.] संहितायां दीर्घः किमर्थं मदाय तृप्तये रणाय संग्रामाय च मदे सतीन्द्रो योद्धा भवति । किम्भूतस्त्वम् मरुत्वान् मरुतोऽस्य सतीति मरुद्गणसंयुक्तः । वृषभः वर्षिता जलानाम् । किम्भूतं सोमम् अनुध्वधम् अनु पश्चात्स्वधा तानि पुरोडाशधानामन्यदधिपयस्यालक्षणानि यस्य सोऽनुध्वधस्तम् पूर्वपदादिति [पा० ८.३.१०६.] षत्वम् कथं पिबेत्यत्राह मधः मधुनो मधुस्वादोपेतस्य ऊर्मिं कल्लोलं जठरे उदरे आसिञ्चस्व अनित्यमागमशासनमिति मध इत्यत्र नुमभावः । सोमपाने हेतुमाह हे इन्द्र त्वं प्रतिपत्सुतानाम् (35.) प्रतिपत्प्रभृतिषु तिथिषु अभिषुतानां सोमानां राजासि ईश्वरोऽसि किमुत चतुर्दश्यन्तेऽभिषुतानाम् त्वदर्थमेव सर्वासु तिथिषु सोमोऽभिषूयतऽइत्यभिप्रायः । हृन्दोगानां सवने प्रतिपद्विद्येत इति प्रतिपद्गुणम् ॥ उपयाम एष ते इति व्याख्याते ॥ ३८ ॥

XXII. a. मरुत्वान्॥ इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा उत द्विवर्हा अग्निनः सहोभिः ।